

РІСТ І РОЗВИТОК МОЛОДНЯКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ В УМОВАХ БУКОВИНИ

В. Б. Косташ¹, В. О. Кадиш¹, С. Г. Ліщук²

¹Подільський державний аграрно-технічний університет

²Інституту розведення і генетики тварин НААН

Викладено результати досліджень щодо динаміки живої маси корів, дочок різних бугаїв-плідників, середньодобових приростів корів у період їх вирощування та вікову динаміку різних ліній і генотипів корів буковинського заводського типу української червоно-рябої молочної породи. Встановлено, що ріст живої маси корів у період їх вирощування відбувався нерівномірно. На ріст і розвиток тварин впливали генотип, батьки і лінія. Виявлена суттєва вірогідна різниця за живою масою між тваринами різних генотипів, ліній і батьків.

У процесі виведення порід молочної худоби вирощування ремонтного молодняку є одним з головних факторів, вирішення якого забезпечує ефективність процесу в цілому. При цьому повинні враховуватися біологічні особливості його онтогенезу, тому що різні періоди останнього специфічні за ростом живої маси і тіла тварини.

Індивідуальний розвиток проходить в умовах складної взаємодії генотипу тварин і конкретних умов зовнішнього середовища, в яких реалізується спадковість. На думку М. В. Зубця та ін. [10], генетично запрограмована продуктивність може бути реалізована тільки при сприятливих умовах вирощування, догляду та використання тварин. Дослідженнями доведено і практично підтверджено, що різні способи і рівні годівлі та утримання тварин у період їх росту й розвитку можуть як сприяти формуванню високої молочної продуктивності, так і її пригнічувати.

Більшість вчених вважають, що використання голштинів дає можливість підвищити не тільки молочну продуктивність місцевих порід, але й отримувати молодняк з явним проявом гетерозису. Так, А. К. Юсупов [17]; А. Т. Баранчук [2]; Л. М. Бусол [5]; А. Черкезов [15]; В. Я. Герцен [6]; В. Ф. Калантаєвський [12]; К. Б. Баяхметов [3]; Н. И. Мамонтов [13]; Н. М. Бондарчук і В. Ф. Мудрыченко [4]; Г. Н. Измайлов и др. [11], проаналізувавши результати схрещування корів симентальської породи з червоно-рябими бугаями голштинської в різних регіонах і областях, прийшли до висновку, що помісний молодняк народжується легшим на 2–3 кг, ніж чистопородні симентали, але росте інтенсивніше, особливо до однорічного віку. Після 18 місяців швидкість росту помісних тварин зменшується і в цьому віці різниця між помісними і симентальськими тваринами за живою масою згладжується.

Матеріали і методи. Дослідження проведені у племзаводі СГВК агрофірми «Оршівська» Чернівецької області впродовж 2005–2008 років.

Живу масу тварин вивчали шляхом щомісячного зважування. Абсолютний приріст (D) за окремі вікові періоди і за весь період дослідження визначали за формулою:

$$D = W_t - W_0$$

де: W_t — кінцева жива маса, кг;

W_0 — початкова жива маса, кг.

Абсолютний середньодобовий приріст визначали за формулою:

$$D = \frac{Wt - Wo}{t_2 - t_1}$$

де: D — середньодобовий приріст (г);

Wt–Wo — жива маса в кінці і на початку періоду, кг;

t2–t1 — вік відповідно в кінці і на початку періоду, дні.

Для проведення науково-виробничого дослідження було сформовано п'ять груп тварин різної лінійної належності по п'ять голів у кожній групі. Формування дослідних груп проведено за принципом пар-аналогів.

Науково-виробничий дослід наведено згідно з схемою (табл. 1).

Таблиця 1

Схема науково-виробничого дослідження

№ п/п	Лінійна належність тварин	Група тварин	Кількість тварин у групі, голів
1	Аромат 5644 (лінія Рефлекшн Соверінга)	I	5
2	Секрет 7541 (лінія Астронавта)	II	5
3	Артек 344 (лінія Валіанта)	III	5
4	Інтер 557 (лінія Хановера)	IV	5
5	Гібрид 4893 (лінія Сітейшна)	V	5

Результати й обговорення. Результати наших досліджень показують, що корови-первістки буковинського заводського типу української червоно-рябої молочної породи у період їх вирощування мали високі показники живої маси (табл. 2). Жива маса новонароджених телиць 29,0, у 6-місячних — 147,0, у 12-місячних — 282,9, у 18-місячних — 383,5, при першому осіменінні — 417,1 кг. У корів за першу лактацію цей показник складав 498,2, за третю — 594,7 кг.

Таблиця 2

Вікова динаміка живої маси корів української червоно-рябої молочної породи у період їх вирощування

Вік тварин	n	Жива маса	
		M±m, кг	CV, %
Новонародженні	910	29,0±0,20	5,7
6 міс	910	147,0±2,02	11,5
12 міс	910	282,9±3,25	9,6
18 міс	910	383,5±4,59	10,9
При першому осіменінні	910	417,1±3,64	7,3
I лактація	910	498,2±2,7	4,5
II лактація	836	549,1±2,1	3,2
III лактація	587	594,7±2,6	3,7

Середньодобові прирости телиць української червоно-рябої молочної породи (табл. 3) від народження до 6-місячного віку становили 647, до 12-місячного — 696, до 18-місячного — 647 г, від 6- до 12-місячного віку — 745 та від 12- до 18-місячного — 551 г.

Жива маса тварин — об'єктивний показник росту організму в цілому, а проміри статей тіла відображають ріст окремих частин тулуба і його скелета [7, 9]. У біологічному розумінні ріст, як процес збільшення загальної маси клітин організму, його тканин і органів у часі може бути визначений на підставі зміни живої маси тварин з віком. Шляхом систематичних зважувань з високою точністю визначають живу масу тіла тварин у кожний

конкретний момент і її приріст та інтенсивність росту за будь-який проміжок часу. Найважливішим показником росту тварин є їх жива маса.

Таблиця 3

**Середньодобові прирости корів української червоно-рябої молочної породи
у період їх вирощування, (n=910, M±m)**

Віковий період	Середньодобові прирости	Віковий період	Середньодобові прирости
0–6	647±28	0–12	696±27
6–12	745±19	0–18	647±12
12–18	551±20		

Жива маса є важливим показником якості вирощування тварин. Дослідженнями доведено, що інтенсивне вирощування телиць сприяє формуванню високої молочної продуктивності. Нашими дослідженнями встановлено, що на живу масу теличок у всі вікові періоди мають вплив їх батьки (табл. 4). Найвища жива маса була у новонароджених теличок, одержаних від бугаїв Зевса 4688 ($30 \pm 0,3$ кг) та Спрінта 324 ($30 \pm 0,2$ кг), а найнижча — у дочок плідника Маяка 259/3160 ($28,3 \pm 0,1$ кг). Різниця за цим показником між дочками бугаїв Аромата 5644 і Маяка 259/3160 складала 0,4, Артека 344 і Маяка 259/3160 — 0,5, Вітаса 413 і Маяка 259/3160 — 0,5, Востока 8429 і Маяка 259/3160 — 0,6, Гібрида 4893 і Маяка 259/3160 — 0,3, Граніта 1695 і Маяка 259/3160 — 1,2, Зевса 4688 і Маяка 259/3160 — 1,7, Інтера 5571 і Маяка 259/3160 — 0,2, Капітана 6775 і Маяка 259/3160 — 1,0, Рігеля 280 і Маяка 259/3160 — 1,0, Секрета 7451 і Маяка 259/3160 — 0,7, Сеула 1715 і Маяка 259/3160 — 0,8, Спрінта 324 і Маяка 259/3160 — 1,7, Тюльпана 7451 і Маяка 259/3160 — 0,7, Фокуса 133 і Маяка 259/3160 — 0,7 та Хоризона 272 і Маяка 259/3160 — 1,2. У 6-місячному віці найвищою живою масою характеризувалися дочки бугая Спрінта 324 ($157,6 \pm 2,2$ кг), а найнижчою — дочки плідника Маяка 259/3160 ($142 \pm 2,2$ кг). Різниця за цим показником між дочками бугая Маяка 259/3160 і дочками плідників Аромата 5644, Артека 344, Вітаса 413, Востока 8429, Гібрида 4893, Граніта 1695, Зевса 4688, Інтера 5571, Капітана 6775, Рігеля 280, Секрета 7451, Сеула 1715, Спрінта 324, Тюльпана 7451, Фокуса 133, Хоризона 272 була вірогідною і становила відповідно 2,1 ($P < 0,10$), 4,2 ($P < 0,10$), 13,5 ($P < 0,001$), 8,2 ($P < 0,01$), 6 ($P < 0,05$), 9,2 ($P < 0,001$), 13 ($P < 0,001$), 1,9 ($P < 0,10$), 7,2 ($P < 0,02$), 4 ($P < 0,10$), 2,2 ($P < 0,10$), 10,8 ($P < 0,001$), 15,6 ($P < 0,001$), 5,8 ($P < 0,05$), 4,6 ($P < 0,05$), 4 ($P < 0,10$). У 10-місячному віці найбільший цей показник виявився у дочок бугая Зевса 4688 ($252,7 \pm 1,8$ кг) і найменшим у дочок плідника — Секрета 7451 ($233,0 \pm 3,1$ кг). Дочки останнього поступалися за живою масою Аромата 5644 — на 3,1 ($P < 0,10$), Артека 344 — на 2,8 ($P < 0,10$), Вітаса 413 — на 10,7 ($P < 0,01$), Востока 8429 — на 11,8 ($P < 0,002$), Гібрида 4893 — на 7,8 ($P < 0,05$), Граніта 1695 — на 8,7 ($P < 0,05$), Зевса 4688 — на 19,7 ($P < 0,001$), Інтера 5571 — на 0,8 ($P < 0,10$), Капітана 6775 — на 6,6 ($P < 0,10$), Маяк 259/3160 — на 0,6 ($P < 0,10$), Рігеля 280 — на 3,7 ($P < 0,10$), Сеула 1715 — на 11,4 ($P < 0,01$), Спрінта 324 — на 18 ($P < 0,001$), Тюльпана 7451 — на 6,7 ($P < 0,10$), Фокуса 133 — на 5,5 ($P < 0,10$), та дочкам Хоризона 272 — на 4,3 кг ($P < 0,10$). Вірогідна різниця за живою масою була встановлена і між дочками інших плідників.

У 12-місячному віці найвищу живу масу мали дочки бугая Спрінта 324 ($301,8 \pm 3,6$ кг), а найнижчу — дочки плідника Маяка 259/3160 ($272,9 \pm 2,9$ кг). Останні вірогідно поступалися за цим показником дочкам бугая Аромата 5644 на 5,5 ($P < 0,10$), Артека 344 — на 8,1 ($P < 0,05$), Вітаса 413 — на 15,8 ($P < 0,001$), Востока 8429 — на 19 ($P < 0,001$), Гібрида 4893 — на 10,2 ($P < 0,02$), Граніта 1695 — на 15,7 ($P < 0,001$), Зевса 4688 — на 23,1 ($P < 0,001$), Інтера 5571 — на 3,4 ($P < 0,10$), Капітана 6775 — на 15 ($P < 0,001$), Рігеля 280 — на 6,1 ($P < 0,10$), Секрета 7451 — на 6,9 ($P < 0,10$), Сеула 1715 — на 18,2 ($P < 0,001$), Спрінта 324 — на 28,9 ($P < 0,001$), Тюльпана 7451 — на 12,2 ($P < 0,01$),

Фокуса 133 — на 19 ($P < 0,001$) і дочкам Хоризона 272 — на 8,1 кг ($P < 0,05$). За вищеназваним показником вірогідна різниця була виявлена і між дочками інших плідників.

Таблиця 4

Динаміка живої маси дочок різних бугаїв-плідників, кг

Кличка та інв. № батька	Вік тварин місяці									
	новонароджені		6		10		12		18	
	n	M±m	n	M±m	n	M±m	n	M±m	n	M±m
Аромат 5644	68	28,7±0,2	68	144,1±2,1	68	236,1±3,2	68	278,4±3,3	68	358,0±5,2
Артек 344	219	28,8±0,2	219	146,2±2,0	219	235,8±2,8	219	281,0±3,5	219	356,8±4,8
Вітас 413	6	28,8±0,1	6	155,5±1,6	6	243,7±2,3	6	288,7±3,5	6	345,0±1,9
Восток 8429	27	28,9±0,2	27	150,2±1,9	27	244,8±2,5	27	291,9±3,2	27	363,7±3,3
Гібрид 4893	64	28,6±0,2	64	148,0±1,9	64	240,8±2,8	64	283,1±3,0	64	349,9±4,8
Граніт 1695	18	29,5±0,1	18	151,2±1,9	18	241,7±2,8	18	88,6±3,1	18	358,2±4,4
Зевс 4688	4	30,0±0,3	4	155,0±1,5	4	252,7±1,8	4	296,0±1,8	4	350,7±2,9
Інтер 5571	34	28,5±0,2	34	143,9±2,0	34	233,8±2,6	34	276,3±2,7	34	344,5±4,4
Капітан 6775	123	29,3±0,2	123	149,2±2,0	123	239,6±2,7	123	287,9±3,1	123	350,3±3,8
Маяк 259/3160	17	28,3±0,1	17	142,0±2,2	17	233,6±2,8	17	272,9±2,9	17	344,9±4,5
Рігель 280	70	29,3±0,2	70	146,0±2,0	70	236,7±2,6	70	279,0±2,9	70	345,9±4,3
Секрет 7451	51	29,0±0,2	51	144,2±1,9	51	233,0±3,1	51	279,8±3,2	51	356,6±4,9
Сеул 1715	14	29,1±0,2	14	152,8±2,2	14	244,4±2,5	14	291,1±3,4	14	356,7±2,9
Спрінт 324	6	30,0±0,2	5	157,6±2,2	5	251,0±2,9	5	301,8±3,6	5	357,0±4,9
Тюльпан 7451	152	29,0±0,2	152	147,8±2,0	152	239,7±2,6	152	285,1±3,2	152	353,6±4,7
Фокус 133	9	29,0±0,2	8	146,6±1,0	8	238,5±2,2	8	291,9±3,3	8	340,4±2,3
Хоризон 272	21	29,5±0,2	21	146,0±2,2	21	237,3±3,1	21	281,0±3,3	21	353,7±5,4

Встановлено, що найвищою живою масою у 18-місячному віці характеризувалися дочки бугая-плідника Востока 8429 (363,7±3,3 кг), а найнижчою — дочки бугая Фокуса 133 (30,4±2,3 кг). Різниця за цим показником між дочками Аромата 5644 і Фокуса 133 складала 17,6 ($P < 0,002$), Артека 344 і Фокуса 133 — 16,4 ($P < 0,002$), Вітаса 413 і Фокуса 133 — 4,6 ($P < 0,10$), Востока 8429 і Фокуса 133 — 23,3 ($P < 0,001$), Гібрида 4893 і Фокуса 133 — 9,5 ($P < 0,10$), Граніта 1695 і Фокуса 133 — 17,8 ($P < 0,002$), Зевса 4688 і Фокуса 133 —

10,3 ($P < 0,02$), Інтера 5571 і Фокуса 133 – 4,1 ($P < 0,10$), Капітана 6775 і Фокуса 133 — 9,9 ($P < 0,05$), Маяка 259/3160 і Фокуса 133 — 4,5 ($P < 0,10$), Рігеля 280 і Фокуса 133 — 5,5 ($P < 0,10$), Секрета 7451 і Фокуса 133 — 16,2 ($P < 0,002$), Сеула 1715 і Фокуса 133 — 16,3 ($P < 0,001$), Спрінта 324 і Фокуса 133 — 16,6 ($P < 0,01$), Тюльпана 7451 і Фокуса 133 — 13,2 ($P < 0,01$) та між дочками Хоризона 272 і Фокуса 133 — 13,3 кг ($P < 0,05$).

А. И. Прудов и др. [14] відзначали, що на ріст і розвиток голштино-симентальських помісей великий вплив мали бугаї-батьки бугайців і теличок. К. Джуламанов, М. Дубовскова [8] виявили вірогідний і значний вплив генотипу батьків на ріст живої маси на живу масу бугайців і теличок: новонароджених — відповідно 0,06 і 0,06 та 12-місячних — 0,15 і 0,14. У цілому генотип батька впливав на продуктивні (м'ясні) якості дочок у межах від 1 до 14 %.

Дослідження показують, що найважчі телята народжуються від корів лінії Рефлексн Соверінга. У 6-місячному віці названий показник також був найвищим у тварин цієї лінії, а найнижчим — у телят лінії Хановера. Різниця за живою масою між тваринами названих ліній була не вірогідною становила 3,9 на користь перших. Перевага за цим показником збереглася у них аж до 18-місячного віку. При першому осіменінні найвища жива маса була у корів лінії Валіанта 418,5 кг (табл. 5).

Таблиця 5

Вікова динаміка живої маси корів різних ліній української червоно-рябої молочної породи

Лінія	Жива маса корів у віці												
	новонароджені			6 міс		10 міс		12 міс		18 міс		при першому осіменінні	
	п	M±m, кг	CV, %	M±m, кг	CV, %	M±m, кг	CV, %	M±m, кг	CV, %	M±m, кг	CV, %	M±m, кг	CV, %
Рефлексн Соверінга	362	29,1±0,27	7,9	147,8±2,03	11,5	241,2±2,77	9,7	284,8±3,18	9,4	341,8±4,05	9,9	418,2±3,89	7,8
Астронавта	49	28,9±0,18	5,2	144,8±1,91	11,0	234,1±2,82	10,1	280,4±3,01	9,0	337,3±4,18	10,4	416,3±3,33	6,7
Валіанта	19	28,8±0,18	5,3	146,2±2,02	11,6	235,8±2,77	9,8	281,0±3,53	10,5	339,3±4,24	10,5	418,5±3,83	7,6
Хановера	34	28,5±0,19	5,7	143,9±2,03	11,8	233,8±2,60	9,3	276,3±2,70	8,2	332,7±3,89	9,8	407,3±3,32	6,8
Сітейшна	49	28,8±0,20	5,7	147,2±1,87	10,6	240,9±2,86	9,9	283,2±3,05	9,0	337,4±3,87	9,6	415,5±3,01	6,1

Встановлено, що у телиць різних генотипів також спостерігається різна жива маса (табл. 6). Найвищу живу масу було відмічено у новонароджених тварин генотипу 53/64, а найнижчу — у телиць генотипу 3/8 С х 5/8 Г. За цим показником 53/64-кровні за голштинською породою тварини переважали 5/8-кровних ровесниць на 1,9 ($P < 0,001$), 23/32-, 21/32-, 27/32- та 43/64-кровні переважали кровних аналогів на 1,6 ($P < 0,001$), 25/32-кровних — на 1,5 ($P < 0,001$), 3/4-, 13/16-, 19/32-, 45/64-кровних — на 1,3 ($P < 0,001$), 11/16-, 17/32-кровних — на 1,4 ($P < 0,001$), 7/8-, 47/64-, 49/64-, 41/64-кровних — на 1,7 ($P < 0,001$), 15/32-, 29/32-кровних — на 1,2 ($P < 0,001$), 51/64-кровних — на 1,8 ($P < 0,001$) та 39/64-кровних — на 2,4 кг ($P < 0,001$).

У 6-місячному віці 17/32-кровні корови за живою масою переважали 27/32-кровних ровесниць на 13,4 кг ($P < 0,001$), 25/32-, 11/16-кровних — на 18 ($P < 0,001$), 3/4-кровних — на 19,0 ($P < 0,001$), 13/16-кровних — на 14,7 ($P < 0,001$), 7/8-кровних — на 16,9 ($P < 0,001$),

5/8-крово́них — на 21,7 ($P < 0,001$), 19/32-крово́них — на 18,7 ($P < 0,001$), 21/32-, 51/64-крово́них — на 19,8 ($P < 0,001$), 15/32-крово́них — на 16,6 ($P < 0,001$), 29/32-крово́них — на 16,1 ($P < 0,001$), 47/64-крово́них — на 25,2 ($P < 0,001$), 49/64-крово́них — на 17,6 ($P < 0,001$), 45/64-крово́них — на 14,9 ($P < 0,001$), 43/64-крово́них — на 10,4 ($P < 0,002$), 53/64-крово́них — на 16,8 ($P < 0,001$), 41,64-крово́них — на 15 ($P < 0,001$) 39/64-крово́них — на 20,5 кг ($P < 0,001$).

Таблиця 6

Жива маса корів різних генотипів

Генотип тварин за голштином	Жива маса (кг) у віці тварин, місяці					
	п	новона- роджені	6	10	12	18
		М±m	М±m	М±m	М±m	М±m
17/32 С х 15/32 Г (46,87%)	4	29,2±0,1	147,2±2,4	236,2±4,8	283,7±5,0	381,2±6,1
15/32 С х 17/32 Г (53,12%)	6	29,0±0,1	163,8±1,5	255,7±1,8	300,0±2,0	366,5±1,6
13/32 х 19/32 Г (59,37%)	14	29,1±0,2	145,1±2,1	235,8±3,0	280,1±3,2	359,1±5,6
25/64 С х 39/64 Г (60,94%)	6	28,0±0,2	143,3±1,4	234,3±2,6	282,5±2,7	338,2±3,1
3/8 С х 5/8 Г (62,5%)	34	28,5±0,2	142,1±2,4	234,3±3,8	279,2±3,7	370,2±6,1
23/64 С х 41/64 Г (64,06%)	6	28,7±0,2	148,8±2,7	240,2±4,5	284,8±4,1	369,5±6,8
11/32 С х 21/32 Г (65,62%)	22	28,8±0,2	144,0±2,0	235,0±2,9	275,8±3,1	349,4±5,2
21/64 С х 43/64 Г (67,20%)	9	28,8±0,2	153,4±2,5	249,2±2,6	295,1±2,7	356,4±3,8
5/16 С х 11/16 Г (68,75%)	88	29,0±0,2	145,8±2,0	238,6±2,5	285,1±3,1	348,4±4,0
19/64 С х 45/64 Г (70,31%)	23	29,1±0,2	148,9±1,9	240,9±2,2	291,6±2,3	349,9±3,5
9/32 С х 23/32 Г (71,87%)	91	28,8±0,2	147,6±1,9	237,6±2,8	282,8±3,0	350,3±4,4
17/64 С х 47/64 Г (73,44%)	21	28,7±0,2	138,6±1,8	228,6±2,5	276,6±3,5	370,6±5,8
1/4 С х 3/4 Г (75,0%)	110	29,1±0,2	144,8±2,0	233,5±2,9	280,2±3,4	350,2±4,8
15/64 С х 49/64 Г (76,56%)	11	28,7±0,2	146,2±2,2	251,4±2,4	294,4±2,5	355,3±2,9
7/32 С х 25/32 Г (78,12%)	48	28,9±0,2	145,8±2,1	238,4±2,7	282,4±3,2	348,6±4,0
13/64 С х 51/64 Г (79,69%)	21	28,6±0,2	144,0±1,9	230,3±3,0	271,3±2,8	339,0±4,8
3/16 С х 13/16 Г (81,25%)	38	29,1±0,2	149,1±2,0	239,5±2,8	281,8±3,4	350,5±4,8
11/64 С х 53/64 Г (82,84%)	5	30,4±0,2	147,0±0,9	237,0±0,5	293,6±1,4	339,8±4,3
5/32 С х 27/32 Г (84,37%)	22	28,8±0,2	150,4±2,0	245,0±2,3	280,9±3,1	345,0±4,1
1/8 С х 7/8 Г (87,5%)	59	28,7±0,2	146,9±2,0	241,1±2,2	280,4±2,2	349,0±3,9
3/32 С х 29/32 Г (90,62%)	4	20,2±0,1	147,7±2,5	232,5±4,1	276,7±4,0	367,5±8,8

У 10-місячному віці найвищі показники спостерігалися у 17/32-крово́них тварин їх перевага за цим показником 23/32-крово́ними складала 18,1 ($P < 0,001$), 25/32-крово́ними — 17,3 ($P < 0,001$), 3/4-крово́ними — 22,2 ($P < 0,001$), 13/16-крово́ними — 16,2 ($P < 0,001$), 11/16-крово́ними — 17,1 ($P < 0,001$), 7/8-крово́ними — 14,6 ($P < 0,001$), 5/8-крово́ними — 21,4 ($P < 0,001$), 19/32-крово́ними — 19,9 ($P < 0,001$), 21/32-крово́ними — 20,7 ($P < 0,001$), 27/32-крово́ними — 10,7 ($P < 0,001$), 15/32-крово́ними — 19,5 ($P < 0,001$), 29/32-крово́ними — 23,2 ($P < 0,001$), 47/64-крово́ними — 27,1 ($P < 0,001$), 49/64-крово́ними — 4,3 ($P < 0,10$), 45/64-крово́ними — 14,8 ($P < 0,001$), 51/64-крово́ними — 25,4 ($P < 0,001$), 43/64-крово́ними — 6,5 ($P < 0,05$), 53/64-крово́ними — 18,7 ($P < 0,001$), 41/64-крово́ними — 15,5 ($P < 0,001$) та 39/64-крово́ними — 21,4 кг ($P < 0,001$).

У 12-місячному віці найвищою живою масою також відзначалися 17/32-крово́ні корови. Різниця за цим показником між ними та 23/32-крово́ними тваринами складала 17,2 ($P < 0,001$), 25/32-крово́ними — 17,6 ($P < 0,001$), 3/4-крово́ними — 19,8 ($P < 0,001$), 13/16-крово́ними — 18,2 ($P < 0,001$), 11/16-крово́ними — 14,9 ($P < 0,001$), 7/8-крово́ними — 19,6 ($P < 0,001$), 5/8-крово́ними — 20,8 ($P < 0,001$), 19/32-крово́ними — 19,9 ($P < 0,001$), 21/32-крово́ними — 24,2 ($P < 0,001$), 27/32-крово́ними — 19,1 ($P < 0,001$), 15/32-крово́ними — 16,3 ($P < 0,001$), 29/32-крово́ними — 23,3 ($P < 0,001$), 47/64-крово́ними — 23,4 ($P < 0,001$), 49/64-крово́ними — 5,6 ($P < 0,10$), 45/64-крово́ними — 8,4 ($P < 0,01$), 51/64-крово́ними —

28,7 ($P < 0,001$), 43/64-кровоными — 4,9 ($P < 0,10$), 53/64-кровоными — 6,4 ($P < 0,02$), 41/64-кровоными — 15,2 ($P < 0,001$) та 39/64-кровоными — 17,5 кг ($P < 0,001$).

У 18-місячному віці найвищі показники живої маси були у 15/32-кровоных тварин. За цим показником вони переважали 23/32-кровоных ровесниць на 30,9 ($P < 0,001$), 25/32-кровоных — на 32,6 ($P < 0,001$), 3/4-кровоных — на 31,0 ($P < 0,001$), 13/16-кровоных — на 30,7 ($P < 0,001$), 11/16-кровоных — на 32,8 ($P < 0,001$), 7/8-кровоных — на 32,2 ($P < 0,001$), 5/8-кровоных — на 11,0 ($P < 0,10$), 19/32-кровоных — на 22,1 ($P < 0,001$), 21/32-кровоных — на 31,8 ($P < 0,001$), 27/32-кровоных — на 36,2 ($P < 0,001$), 17/32-кровоных — на 14,7 ($P < 0,02$), 29/32-кровоных — на 13,7 ($P < 0,10$), 47/64-кровоных — на 10,6 ($P < 0,10$), 49/64-кровоных — на 25,9 ($P < 0,002$), 45/64-кровоных — 31,3 ($P < 0,001$), 51/64-кровоных — на 42,2 ($P < 0,001$), 43/64-кровоных — на 24,8 ($P < 0,002$), 53/64-кровоных — на 41,4 ($P < 0,001$), 41/64-кровоных — на 11,7 ($P < 0,10$) та 39/64-кровоных — на 43,0 кг ($P < 0,001$).

В И С Н О В К И

Встановлено, що ріст живої маси корів у період їх вирощування відбувався нерівномірно. Середньодобові прирости від народження до 6-місячного становили 647, від 6- до 12-місячного — 745, від 12- до 18-місячного — 551, від народження до 12-місячного — 696 і від народження до 18-місячного віку — 647 г. На ріст і розвиток тварин впливали генотип, батьки і лінія. Виявлена суттєва вірогідна різниця за живою масою між тваринами різних генотипів, ліній і батьків.

Перспективи подальших досліджень. Дослідження щодо впливу генотипу на різні показники молодняку ВРХ триватимуть.

GROWTH AND DEVELOPMENT OF YOUNG RED-AND-WHITE DAIRY CATTLE IN THE BUKOVINA CONDITIONS

V. B. Kostash¹, V. O. Kadysh¹, S. G. Lishuk²

¹Podilskiy State Agricultural and Technical University

²Instytut of Animal Breeding and Genetics of NAAS

S U M M A R Y

The results of research of the dynamics of cows live weight, daughters of different bulls-sires, average daily gain of cows during their growth and age dynamics of different lines and genotypes of cows Bukovina Ukrainian factory-type red-spotted dairy breeds. It was established that the growth of live weight of cows during their growth occurred unevenly. On the growth and development of animals affected genotype, parents and line. It was revealed a significant difference of living mass between animals of different genotypes, lines and parents.

РОСТ И РАЗВИТИЕ МОЛОДНЯКА УКРАИНСКОЙ КРАСНО-РЯБОЙ МОЛОЧНОЙ ПОРОДЫ В УСЛОВИЯХ БУКОВИНЫ

В. Б. Косташи, В. О. Кадиси, С. Г. Лишук

А Н Н О Т А Ц И Я

Изложены результаты исследований по динамике живой массы коров, дочерей разных быков-производителей, среднесуточных приростов коров в период их выращивания и возрастную динамику различных линий и генотипов коров буковинского заводского типа украинской красно-рябой молочной породы. Установлено, что рост живой массы коров в период их выращивания происходил неравномерно. На рост и развитие животных влияли генотип, родители и линия. Выведена существенная вероятность по живой массе между животными разных генотипов, линий и родителей.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Бадин Г. А.* Особенности роста и продуктивных качеств коров разного генотипа : тезисы докладов науч.-практич. конф. «Актуальные проблемы науки в сельскохозяйственном производстве» / Г. А. Бадин, Л. Г. Шарова. — Иваново, 1995. — С. 148.
2. *Баранчук А. Т.* Мясная продуктивность полукровного симментало-голштинского красно-пестрого молодняка / А. Т. Баранчук // Молочно-мясное скотоводство. — К.: Урожай, 1984. — Вып. 65. — С. 3–5.
3. *Баяхметов К. Б.* Продуктивные качества помесей симментальской, австрийской пятнистой и красно-пестрой голштино-фризской пород : автореф. дис... канд. с/х наук / К. Б. Баяхметов. — Алма-Ата, 1984. — 20 с.
4. *Бондарчук Н. М.* Улучшение симментальского скота в Алтайском крае / Н. М. Бондарчук, В. Ф. Мудрыченко // Выведение новой красно-пестрой породы молочного скота. — М., 1987. — Вып. 4. — С. 53–58.
5. *Бусол Л. М.* Строки першого отелення корів і їх продуктивність за період лактації / Л. М. Бусол // Вісник сільськогосподарської науки. — 1972. — № 7. — С. 88–90.
6. *Герцен В. Я.* Ефективність схрещування симментальської худоби з голштино-фризами / В. Я. Герцен // Наук. техніч. бюл. НДІ тваринництва Лісостепу та Полісся. — 1982. — № 34. — С. 51–53.
7. *Сірацький Й. З.* Господарська оцінка молочних корів / Й. З. Сірацький, Я. Н. Данилків, А. А. Пахолок та ін. — К.: Урожай, 1992. — 192 с.
8. *Джуламанов К.* Приемы и методы совершенствования скота герефордской породы / К. Джуламанов, М. Дубовскова // Молочное и мясное скотоводство. — 2000. — № 5. — С. 39–43.
9. *Сірацький Й. З.* Екстер'єр молочних корів: перспективи оцінки і селекції / Й. З. Сірацький, Я. Н. Данилків, О. М. Данилків та ін. — К.: Науковий світ, 2001. — 146 с.
10. *Зубець М. В.* Вирощування ремонтних телиць / М. В. Зубець, Й. З. Сірацький, Я. Н. Данилків. — К.: Урожай, 1993. — 136 с.
11. *Измайлов Г. Н.* Создание молочного типа скота в хозяйствах Воронежской области / Г. Н. Измайлов, Б. Г. Кудюков, П. И. Праслов // Выведение новой красно-пестрой породы молочного скота. — М., 1987. — Вып. 4. — С. 54–74.
12. *Калантаевский В. Ф.* Мясная продуктивность быков при промышленном скрещивании симментальского скота с молочными породами : автореф. дис... канд. с.-х. наук / В. Ф. Калантаевский. — Алма-Ата, 1983. — 21 с.
13. *Мамонтов Н. И.* Рост развитие и мясные качества быков симментальской, черно-пестрой пород и их голштино-фризских помесей в условиях Нижнего Поволжья : автореф. дис... канд. с.-х. наук / Н. И. Мамонтов. — Персиановка, 1984. — 18 с.
14. *Прудов А. И.* Рост голштино х симментальских помесей / А. И. Прудов, А. И. Бальцанов, А. П. Вельматов // Зоотехния. — 1994. — № 7. — С. 19–20.
15. *Черкезов А.* Особенности роста, развития и мясной продуктивности симментальского скота и его помесей с черно-пестрой голштино-фризской и монбельярдскими породами : автореф. дис. канд. с.-х. наук / А. Черкезов. — Дубровицы, 1983. — 21 с.
16. *Юдин В. А.* Рост, развитие и обмен веществ у основных генотипов красного степного скота Алтайского края / В. А. Юдин, Т. Н. Землянухана // Сиб. вестник с.-х. науки. — 1995. — № 12. — С. 43–53.
17. *Юсупов А. К.* Результаты промышленного скрещивания симментальского скота с импортными молочными породами в Казахстане / А. К. Юсупов // Вопросы селекции и промышленные технологии в скотоводстве Казахстана. — Алма-Ата, 1981. — С. 38–41.
18. *Wright S.* An analysis of lokal variabiliti of flover color in Linauthus Parryae / S. Wright // Geneties. — 1943. — № 28. — P. 139–156.

Рецензент: доктор сільськогосподарських наук, професор О. І. Любинський